

کمیته تحقیقات دانشجویی
دانشکده بهداشت

بسم الله الرحمن الرحيم

عوامل تعیین کننده رفتار بازیافت زباله های
الکترونیکی در جمعیت عمومی شهر گرگان: کاربرد
مدل مهارت های رفتاری-انگیزش-اطلاعات (IMB)

زهرا میرین بیگلو^۱، عیسی محمدی زیدی^۲
۱. دانشجوی کارشناسی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده
بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران. (نویسنده
مسئول)
۲. دانشیار آموزش بهداشت، گروه بهداشت عمومی، دانشکده
بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران.

دانشکده بهداشت

رئوس مطالب

مدیریت مواد زاید جامد

زباله های الکترونیکی و مشکلات حاصل از بازیافت غیراصولی آنها

ارتباط سرانه تولید پسماندهای خانگی با عوامل مختلف اجتماعی

تاثیرات مثبت کاهش سرانه تولید پسماند

تاثیرمدل مهارت های رفتاری-انگیزش-اطلاعات برتغییریک رفتار بهداشتی

مقدمه

از دیدگاه سازمان بهداشت جهانی، یکی از مهم ترین مشکلاتی که بر اثر توسعه شهری، روستایی و صنعتی پدید آمده است، مسأله دفع مواد زاید جامد می باشد. مدیریت مواد زاید جامد شامل روش های مختلفی به منظور کاهش حجم زباله های جامد می باشد که از آن جمله می توان به استفاده مجدد و بازیافت مواد، کاهش از مبداء تولید و همچنین کمپوست سازی اشاره کرد.

مقدمه

یکی از انواع زباله ها، زباله های الکترونیکی می باشند. کشور آمریکا بزرگترین تولید کننده این زباله ها در جهان محسوب می شود.

این نکته ضروری به نظر می رسد که ابتدا باید نحوه ارتباط سرانه تولید پسماند خانگی با عوامل مختلف اجتماعی بررسی شود، سپس با برنامه ریزی های مناسب، فرهنگ سازی عمومی در این زمینه انجام گیرد تا در نهایت سرانه تولید پسماند خانگی کاهش یابد.

مقدمه

کاهش سرانه تولید پسماند علاوه بر جنبه های مثبت محیط زیستی و همچنین تأثیر بر روی سلامتی انسان، باعث کاهش بار مالی ناشی از جمع آوری و دفع زباله برای شهرداری ها خواهد شد. یکی از بهترین روشها برای شناسایی و تجزیه و تحلیل رفتار انسان خصوصاً در حوزه تولید زباله های الکترونیکی مدل مهارتهای رفتاری-انگیزش و اطلاعات است. این مدل سه عامل محوری شروع و نگهداری رفتارهای بهداشتی را شناسایی کرده است: اطلاعات دقیق که میتواند به آسانی به عملکرد رفتارهای بهداشتی تبدیل شود، انگیزش شخصی و اجتماعی برای عمل کردن به اطلاعات و مهارتهای رفتاری که برای انجام رفتارهای سلامت لازم می باشد.

اهداف

هدف مطالعه کنونی کاربرد مدل مهارت‌های رفتاری-انگیزش-اطلاعات (IMB) به منظور تعیین عوامل تاثیرگذار بر بازیافت زباله‌های الکترونیکی در جمعیت عمومی شهر گرگان است.

لازم به ذکر است تا کنون مطالعه‌ای بر مبنای این مدل با تمرکز بر رفتار بازیافت زباله‌های الکترونیکی صورت نگرفته است. لذا هدف این مطالعه، ارزیابی کارایی الگوی اطلاعات، انگیزش و مهارت‌های رفتاری در تبیین رفتار بازیافت زباله‌های الکترونیکی جمعیت عمومی شهر گرگان است.

روش کار

این پژوهش، یک مطالعه توصیفی مقطعی بود.

این مطالعه بر روی ۶۵۰ نفر از ساکنان شهر گرگان که به صورت نمونه گیری چند مرحله ای تصادفی شده از مناطق ۸ گانه شهری شهر گرگان در حد فاصل زمانی تیر ماه ۹۶ الی آبان ۹۷ انتخاب شدند، صورت گرفت.

ابزار گردآوری داده ها در مطالعه حاضر شامل بخش های زیر بود:

پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک شامل سن، جنس، تحصیلات، شغل و وضعیت اقتصادی و محل زندگی و رشته تحصیلی بود.

روش کار

پرسشنامه متشکل از خرده مقیاس‌های مرتبط با مدل بود که باهماهنگی قبلی در بین افراد مراجعه کننده به ادارات پست، ثبت اسناد، آموزش و پرورش و مراکز بهداشتی و درمانی توزیع و تکمیل شد.

روایی و پایایی پرسشنامه مرتبط با مدل در مطالعه حاضر با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ و تکمیل پرسشنامه در یک فاصله ی دوهفته ای در یک گروه ۱۵ نفری و بدست آمدن ضریب آزمون بازآزمون تایید شد.

روش کار

داده های گردآوری شده وارد نرم افزار SPSS نسخه ۲۳ شد.

نرمال بودن توزیع داده ها از با استفاده از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف تایید شد و آزمون کای اسکوئر، تی مستقل، آنالیز واریانس و رگرسیون خطی نیز برای تجزیه و تحلیل داده ها استفاده شد.

به منظور رعایت اخلاق پژوهش، محقق پس از ورود به مراکز با ارائه توضیحات جامع و کافی در خصوص اهداف پژوهش به افراد مورد مطالعه و کسب رضایت کتبی و تمایل آنان برای شرکت در پژوهش و اطمینان خاطر از محرمانه ماندن اطلاعات جمع آوری گردید.

یافته ها

جدول ۱: وضعیت متغیرهای دموگرافیک در نمونه های شرکت کننده در مطالعه
(کل تعداد = ۶۵۰ نفر)

متغیر	تعداد (درصد)	متغیر	تعداد (درصد)
جنس	زن ۱۱۳ (۸۶/۵۵)	وضعیت اشتغال	بیکار ۶۴ (۲۵)
	مرد ۱۴۳ (۱۴/۴۴)		کارمند ۳۷ (۵/۱۴)
سن (سال)	۱۸-۲۴ ۲۴ (۴/۹)		آزاد ۱۱۸ (۱/۴۶)
	۲۵-۳۴ ۳۱ (۱۱/۱۲)		بازنشسته ۳۱ (۱/۱۲)
	۳۵-۴۵ ۱۴۲ (۴۴/۵۵)		سایر موارد ۶ (۳/۲)
	< ۴۶ ۵۹ (۰۴/۲۳)		
وضعیت تاهل	مجرد ۳۰ (۷۲/۱۱)		
	متاهل ۲۱۶ (۳۸/۸۴)		
	سایر موارد ۱۰ (۹/۳)		
تحصیلات	ابتدایی ۲۷ (۵/۱۰)		
	راهنمایی ۴۰ (۶/۱۵)		
	دبیرستان و ۱۴۳ (۸۶/۵۵)		
	دیپلم		
	دانشگاهی ۴۶ (۰۴/۱۸)		

یافته ها

جدول ۲: تحلیل رگرسیون سازه‌های مدل IMB در ارتباط با رفتار بازیافت زباله الکترونیکی در نمونه های شرکت کننده در پژوهش

متغیرهای مستقل	ضریب رگرسیونی استاندارد (انحراف معیار)	P value	R ²
اطلاعات	۰/۰۷ (۰/۰۰۷)	۰/۳۰	۰/۲۷
انگیزش	۰/۰۹ (۰/۰۵)	۰/۷	
مهارت‌های رفتاری	۰/۳۵ (۰/۰۷)	۰/۰۱	
سن	۰۰/۰ (۰۰/۰)	۰/۳۲	
جنس	۰/۱۰ - (۰/۱۰)	۰/۲۹	
تحصیلات	۰/۱۰ - (۰/۰۲)	۰/۷	

نتیجه گیری

از بین عوامل مختلف مرتبط با مدل IMB ، تنها مهارت‌های رفتاری به طور معنی دار پیش بینی کننده رفتار بازیافت زباله های الکترونیکی بود.

اولین مؤلفه مدل، اطلاعات است مطالعات مختلف، اهمیت ارائه اطلاعات درست و افزایش سطح آگاهی و دانش افراد را از مهمترین عوامل مؤثر بر پیروی از رفتارهای توصیه شده بهداشتی دانسته اند. بنابراین، لازم است در مداخلات افزایش سطح دانش جمعیت عمومی درباره شناخت انواع زباله های قابل بازیافت الکترونیکی و اهمیت بازیافت آنها و کاربرد مجدد آنها در نظر گرفته شود.

نتیجه گیری

دومین مؤلفه مدل، انگیزش است. انگیزش شامل انگیزش شخصی، انگیزش اجتماعی برای پیروی از توصیه های بهداشتی است.

مؤلفه مهم دیگر در مدل، مهارتهای رفتاری است. مهارتهای رفتاری درواقع نشان دهنده اطمینان فرد است از اینکه راهکارها یا ابزارهای رفتاری ویژه برای پیروی را دارد و به عبارتی احساس خودکارآمدی برای به کار بستن رفتار بهداشتی موردنظر و انجام آن رفتار را بیان میکند.

منابع

- Aghamolaei, T., Hosseini, Z., Hosseini, F. and Ghanbarnejad, A., 2016. The relationship between health literacy and health promoting behaviors in students. Journal of Preventive Medicine, 3, pp. 36- 43. [In Persian]
- Al-hazzaa, H.M., Abahussain, N.A., Alsobayel, H.I., Qahwaji, D.M. and Musaiger, A.O., 2011. Physical activity, sedentary behaviors and dietary habits among Saudi adolescents relative to age, gender and region. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 8, P. 140.
- Alavi moghadam. M, mokhtarani. N, mokhtarani. B, (2009), municipal solid waste management in rasht city, Elsevier, waste management 29: 485- 489.
- Shafiul. A. Ahmeda, M, (2004), partnerships for solid waste management in developing countries: linking theories to realities, elsevier, habitat international 28: 467– 479.
- Tanskanen. Juha-heikk, (2000), strategic planning of municipal solid waste management Elsevier, resources, conservation and recycling 30: 111– 133.